

Babes-Bolyai Tudományegyetem
 Bölcsészettudományi Kar
 Magyar Irodalomtudományi Tanszék

TÉMAKÖR-JAVASLATOK IRODALOMTUDOMÁNYBÓL A TANÁROK ELSŐ FOKOZATI VIZSGÁJÁRA

1. Az esztétikai nevelés lehetőségei

Szakirodalom:

- Batschmann, Oskar: Bevezetés a művészettörténeti hermeneutikába, Corvina, 1995.
- Gadamer, Hans-Georg: A szép aktualitása. T-Twins, Bp., 1994.
- Hartmann, Nicolai: Esztétika. Magyar Helikon, 1977.
- Heller Ágnes: A szép fogalma. Osiris – Gond, Bp., 1998.
- Jauss, Hans-Robert: Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika. Osiris, Bp., 1997.

2. A szövegértés / irodalomértés irodalomórai stratégiái

Szakirodalom:

- Gadamer, Hans-Georg: Szöveg és interpretáció. In: Bacsó Béla (szerk.): Szöveg és interpretáció, Cserépfalvi Kiadó, Bp., é. n.
- Gadamer, Hans-Georg: Ki vagyok én és ki vagy te? In: Bókay – Vilcssek (szerk.): A posztmodern irodalomtudomány kialakulása. Szöveggyűjtemény. Osiris, Bp., 2002.
- Rényi András: Az értelmezés tébolya. Hermeneutikai tanulmányok. Kijárat Kiadó, 2008.
- Sipos Lajos (szerk.): Irodalomtanítás a harmadik évezredben. Krónika Nova Kiadó, Bp., 2006.

3. Irodalomtudomány(ok) és irodalomtanítás

Szakirodalom:

- Bókay – Vilcssek (szerk.): A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig. Szöveggyűjtemény. Osiris, Bp., 1998.
- Bókay - Vilcssek - Szamosi – Sári (szerk.): A posztmodern irodalomtudomány kialakulása. A posztstrukturalizmustól a posztkolonialitásig. Szöveggyűjtemény. Osiris, Bp., 2002.
- Sipos Lajos (szerk.): Irodalomtanítás a harmadik évezredben. Krónika Nova Kiadó, Bp., 2006.

4. Etikai kritika

Szakirodalom:

- Bényei Tamás, Z. Kovács Zoltán: Az etikai kritikáról. In HELIKON Irodalomtudományi Szemle 2007/4.
- Geoffrey Galt Harpham: Etika és irodalomtudomány. In HELIKON Irodalomtudományi Szemle 2007/4.
- Derek Attridge: Innováció, irodalom, etika: viszonyulás a másikhöz. In HELIKON Irodalomtudományi Szemle 2007/4.
- Andrew Gibson: Narratíva és alteritás. In HELIKON Irodalomtudományi Szemle 2007/4.
- Adam Zachary Newton: Narratíva mint etika. In HELIKON Irodalomtudományi Szemle 2007/4.
- Emmanuel Lévinas: *Teljesség és végtelen*. Pécs, Jelenkor 1999.
- Emmanuel Lévinas: *Otherwise than being, or, Beyond essence*. Duquesne University Press, 1998.
- Alain Badiou: *Ethics. An Essay on the Understanding of Evil*. Verso, London – New York 2001.
- Berszán István: Etikai tájékozódás. In Uő.: Berszán István: *Terepkönyv. Az írás és olvasás rítusai – irodalmi tartamgyakorlatok*. Koinónia, Kolozsvár, 2007.

5. Irodalom a digitális korban

Szakirodalom:

- Aarseth, Jespen J.: Ergodikus irodalom. *Replika* 2000/40, június. 203–218.
- Aarseth, Jespen J.: Nem-linearitás és irodalomelmélet. *Helikon* 2004/3.
- Berszán István: *Az irodalmi gyakorlatok korszakai és ritmusai*. Nyelv és Irodalomtudományi Közlemények 2011/1 (megjelenés előtt)
- Friedrich Kittler: *Optikai médiumok. Berlini előadás, 1999*. Ford. Kelemen Pál. Magyar Műhely Kiadó – Ráció Kiadó, Budapest 2005.
- K. Ludwig PFEIFFER: *A mediális és az imaginárius*. Ford. Kerekes Amália. Magyar Műhely Kiadó – Ráció Kiadó, Budapest 2005. 21.
- Ross, Terrence: Digital Text for the 21st Century: A Manifesto in Support the Marriage of Prose with Cinema. *The International Journal of the Humanities*, volume 6, number 1, 2008, 19–24. (online), <http://www.Humanities-Journal.com>, ISSN 1447-9508 (2010. október 10.)
- Strickland, Stephanie (2009): Born Digital. <http://www.poetryfoundation.org/journal/article.html?id=182942> (2010. október12.)

6. Esettanulmányok a mai hagiográfiai kutatás eredményeinek felhasználásával – A szentkultusz alakulása és formái a késő ókortól a késő középkorig. A csoda szerepe és értelmezése a kultuszban. A szentek típusai és a szentségi kritériumok változatai.

Szakirodalom:

- Peter Brown, *A szentkultusz kialakulása és szerepe a latin kereszténységben*, Bp., 1993.
- Hippolyte Delehaye, *The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography*, University of Notre Dame Press 1961. (internetes elérhetősége: <http://www.fordham.edu/halsall/basis/delehaye-legends.html>)
- Klaniczay Tibor – Klaniczay Gábor, *Szent Margit legendái és stigmái*, Bp., 1994.
- Klaniczay Gábor, *Az uralkodók szentsége a középkorban*, Bp., 2000.

7. Esettanulmányok a közép- és kora újkori magyarnyelvűség problematikájához kapcsolódóan – Magyar nyelvű irodalom a középkortól a 18. század közepéig: a népnyelv pozíciói (*lingua vernacula*, *lingua vulgaris*); európai szövegek befogadásának hangsúlyai; a magyarnyelvűség programja és eltérő kritériumai Pázmány Péter és más 17. századi szerzők műveiben.

Szakirodalom:

- Horváth János, *A magyar irodalmi műveltség kezdetei Szent Istvántól Mohácsig*, Bp., 1931.
- Tarnai Andor, „A magyar nyelvet írni kezdik”: *Irodalmi gondolkodás a középkori Magyarországon*, Bp., 1984.
- Gábor Csilla, *Religió és retorika: Tanulmányok a középkori, reneszánsz, barokk irodalomról*, Kolozsvár, 2002.
- Bitskey István, *Mars és Pallas között*, Debrecen, 2006.

8. Emlék? irat? irodalom, a szerzők élete mint élettörténet és mint fikció.

Szakirodalom:

- Gyenis Vilmos, *Emlékirat és anekdota*, ItK, 1970/2, 305–320.
- Bitskey István, *História, emlékirat, önvallomás = B. I., Eszmék, művek, hagyományok*, Debrecen, 1996, 225–261.
- *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, szerk., Balázs Mihály és Gábor Csilla, Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2007.
- Tóth Zsombor, *A koronatanú: Bethlen Miklós. Az „Élete leírása magától” és a XVII. századi puritanizmus*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2007

9. Énekvers, szövegvers és szabad...vers. A magyar költészet mediális változásai.

Szakirodalom:

- CHARTIER, Roger, *The Cultural Uses of Print in Early Modern France*, Princeton, New Jersey, 1987.

- *Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban*, szerk. CAVALLO, Guglielmo – CHARTIER, Roger, Balassi Kiadó, Bp., 2000.
- SZ. KRISTÓF Ildikó, *A számoktól a (jogi) szövegekig: alfabetizációtörténet, olvasástörténet vagy kommunikációtörténet?*, Acta Papensia, 2002/1–2, 3–29.
- TÓTH István György, *Mivelhogy magad írást nem tudsz...Az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon*, MTA Történettudományi Intézete, Bp., 1996.
- TÓTH István György, *Alfabetizáció a XVII–XVIII. századi Magyarországon*, Acta Papensia, 2002/1–2, 29–36.

10. Könyvgyűjtés és irodalomolvasás a XVIII-XIX. Században

Szakirodalom:

- Fülöp Géza: *A magyar olvasóközönség a felvilágosodás idején és a reformkorban*. Budapest, Akadémiai, 1978.
- V. Ecsedy Judit: *A könyvnyomtatás Magyarországon a kéziszajtó korában 1473-1800*, Balassi, Budapest, 1999.

11. Az irodalmi elbeszélő formák XVIII-XIX. századi története

Szakirodalom:

- Görgy Lajos: *A magyar regény előzményei* Kriterion, Bukarest, 1988. 127-249.
- Bahtyin, M. M.: *A nevelődési regény és jelentősége a realizmus történetében. A regény történeti tipológiájához*. In: uő: *A beszéd és a valóság*. Gondolat, Budapest, 1986, 419-178.

12. Drámairodalom és színházi kultúra

Szakirodalom:

- Fischer-Lichte, Erika: *A dráma története*. Jelenkor kiadó, Pécs, 2001.
- Tollharcok. *Irodalmi és színházi viták 1830-1847*. Összeáll., a szöveget gondozta, a jegyzeteket írta: Szalai Anna. Szépirodalmi könyvkiadó, Budapest, 1981.

13. Kulturális médiumok a 19. századi magyar és világirodalomban

Szakirodalom:

- Barbier, Frédéric – Lavenir, Catherine: *A média története* Osiris, Budapest 2004.
- Hász-Fehér Katalin (szerk.), *A látható könyv. Tanulmányok az irodalmi medialitás köréből*, Szeged, 2006.
- Kibédi Varga Áron: *A műfajok multimedialitása* = K. V. Á., *Szavak, világok* Jelenkor Kiadó, Pécs, 1998.
- T. Szabó Levente, *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában*, L'Harmattan-Magyar Irodalomtörténeti Társaság, Bp., 2007.

- Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században* Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pécs 2008.
- Szegedy-Maszák Mihály: *Nem hallott dallamok és nem látott festmények: társművészetek a romantikus szépprózában = Romantika: világkép, művészet, irodalom*, szerk. Szegedy-Maszák Mihály-Hajdu Péter, Osiris, Bp., 2001.

14. Irodalom és társadalom összefüggései a klasszikus és korai modern magyar és világirodalomban

Szakirodalom:

- Dávidházi Péter, *Egy nemzeti tudomány születése. Toldy Ferenc és a magyar irodalomtörténet*, Akadémiai–Universitas, Bp., 2004.
- T. Szabó Levente, *A tér képei: tér, irodalom, társadalom. Tanulmányok az irodalom társadalomtörténete köréből*, Komp-Press, 2008.
- Szajbély Mihály, Jókai Mór, Kalligram, Pozsony, 2010.
- Szegedy-Maszák Mihály - Veres András (szerk.), *A magyar irodalom története II.1800-tól 1919-ig*, Gondolat, Budapest, 2007.
- Takáts József, *Módszertani berek. Írások az irodalomtörténet-írásról*, Jyväskylä, 2006
- S. Varga Pál, *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban*, Budapest, Balassi Kiadó, 2005.

15. Történeti és kortárs irodalom- és művészetszociológiai elemzések

Szakirodalom:

- Bourdieu, Pierre, *A tiszta esztétika keletkezéstörténete*, ford. Keresztúrszki Ida = *A háló, a halászok és a halak. Tanulmányok a mezőelmélet, a rendszerelmélet és az irodalomtörténet-írás néhány kapcsolódási pontjáról*, szerk. Rákai Orsolya, Osiris – Pompeji, Budapest – Szeged, 2001, 7-50.
- Dörner, Andreas, *Literatursoziologie: Literatur, Gesellschaft, politische Kultur*, 1999.
- Elias, Norbert, *Mozart. Egy zseni szociológiája*. Európa, Bp., 2000.
- Labádi Gergely: *A magyar episztola a felvilágosodás korában. Műfaj- és médiatörténeti értelmezés*, L'Harmattan–Magyar Irodalomtörténeti Társaság, Bp., 2008
- Parinét, Élisabeth, *Une histoire de l'édition a l'époque contemporaine (XIXe-XXe siècle)*, Éditions du Séuil, 2004.
- Szilágyi Márton, *Határpontok. Tanulmányok*, Ráció Kiadó, Bp., 2007.

16. A regionális irodalmak / erdélyi irodalom befogadási lehetőségei

Szakirodalom:

- Hogyan írjuk meg a romániai magyar irodalom történetét? Ankét. Látó 1998/10.

- Papp Ágnes Klára: A csirkepaprikás-elmélettől a töltöttkáposzta-modellig. A kisebbségi irodalom újraértelmezési lehetőségei a posztkoloniális kritika tükrében. Bárka 2010/3. (<http://www.barkaonline.hu/kritika/1538-a-csirkepaprikastol-a-toeltoettkaposztaig>)
- Pomogáts Béla: Magyar irodalom Erdélyben. I–IV. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, 2008, 2009.

17. A magyar irodalmi modernség műveinek irodalomszemlélete

Szakirodalom:

- Szegedy-Maszák Mihály: Világirodalmi távlat megteremtése. Megjelenik a Nyugat című folyóirat első száma. In: A magyar irodalom története II. Bp., Gondolat, 2007. 704–722.
- Kulcsár Szabó Ernő: Az irodalmi modernség integratív történeti értelmezhetősége. In: Uő: Beszédmód és horizont. Budapest, Argumentum, 1996. 7–26.; A kettévált modernség nyomában. Uo: 27–60.
- Kabdebó Lóránt – Kulcsár Szabó Ernő: „De nem felelnek, úgy felelnek”. A magyar líra a húszas–harmincas évek fordulóján. Pécs, JPTE, 1992.
- Deréky Pál: A vasbetontorony költői. Bp., Argumentum, 1992.

18. Kortárs magyar nőirodalom

Szépirodalmi művek

- Bán Zsófia: *Esti iskola*. Kalligram Kiadó, Pozsony, 2007.
- Bódis Kriszta: *Kemény vaj*. Magvető Kiadó, Budapest, 2003.
- Bódis Kriszta: *Mind csak idegenyebb úgy*. JAK-Kijárat, Budapest, 2002.
- Erdős Virág: *Belső udvar*. JAK-Kijárat, Budapest, 1998.
- Erdős Virág: *Másmilyen mesék*. Magvető, Budapest, 2003.
- Erdő Virág: *A merénylet*. Palatinus, Budapest, 2008.
- Forgács Zsuzsa Bruria (Szerk.): *Kitakart Psyché sorozat* (1. Éjszakai állatkert 2006, 2. Szomjas oázis 2007, 3-4. Dzsungel a szívben – A szív kutyája 2010)
- Szabó T. Anna: *Elhagy*. Magvető Kiadó, Budapest, 2006.
- Tóth Krisztina: *Magas labda*. Magvető Kiadó, Budapest, 2009.
- Tóth Krisztina: *Vonalkód*. Magvető Kiadó, Budapest, 2006.
- Tóth Krisztina: *Hazaviszlek, jó?* Magvető Kiadó, Budapest, 2009.

Szakirodalom

- Balla Zsófia: Nőirodalom, mi az? Magyar Lettre Internationale 24. sz. 1997 tavasz, <http://epa.oszk.hu/00000/00012/00008/14balla.htm>

- Bán Zsófia: [Van-e az irodalomnak neve?](http://www.mindentudas.hu/ban/20040419banzsofia27.html), előadás a Mindentudás Egyetemén.
<http://www.mindentudas.hu/ban/20040419banzsofia27.html>
- Susan Bordo: Feminizmus, posztmodernizmus és genderszkepticizmus.
<http://ieas.unideb.hu/index.php?p=487>
- Manuel Castells: A patriarchalizmus vége: társadalmi mozgalmak. Ford. Rohonyi András. In: Uő: *Az identitás hatalma*. Gondolat-Infonia, Budapest, 2006. 241-359.
- 1.Férfiuralom. Hadas Miklós beszélgetése Pierre Bourdieu-vel. Replika, 13-14. szám 1994. június.
<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/szocio/bourdieu.hun>
- Horváth Györgyi: Nőidő. A történeti narratíva identitásképző szerepe a feminista irodalomtudományban. Kijárat, Budapest, 2007.
- Kristeva, Julia: „A nők ideje”. Ford. Farkas Anikó. In: Kiss Attila Atilla, Kovács Sándor s. k., Odorics Ferenc (szerk.), *Testes könyv II. Ictus és JATE Irodalomelméleti Csoport*, Szeged, 1997. 327-356.
- Moi, Toril: „Feminista irodalomkritika”. Jefferson, Ann, David Robey (szerk.), *Bevezetés a modern irodalomelméletbe*. Osiris, Budapest, 1995.
- Menyhért Anna: Kaland és kánon. Feminizmus és irodalom. *Alföld*, 2000. október. <http://www.epa.hu/00000/00002/00055/menyhert10.html>
- Selyem Zsuzsa: Kivül-belől. Női testpoétikák a *Szomjas oázis* előtt és benne. *Korunk*, 2008/5. <http://www.litera.hu/object.92ea0a83-633b-46b3-af9e-7c08d1029e64.ivy>
- Séllei Nóra: Mért félünk a farkastól? Feminista irodalomszemlélet itt és most. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2007.
- Thun Éva: A nemi sztereotípiák szocializációja az iskolában.
<http://www.notars.hu/node/38>
- Zsadányi Edit: „Narrativitás, szubjektivitás és nemi identitás”. *Alföld*, 2001.12. 63-77.
- Zsadányi Edit: Az önértelmezés alakzatai a kortárs írók műveiben.
http://irodalom.elte.hu/villanyspenot/index.php/2002: Az_%C3%B6n%C3%A9rtelmez%C3%A9s_alakzatai_kort%C3%A1rs_%C3%ADr%C3%B3n%C5%91k_m%C5%B1veiben

19. Kortárs magyar próza filmen

Szépirodalmi művek - filmek

- Bodor Ádám: A barátkozás lehetőségei, Sofőrünk egy rosszabb napja, Fülledt reggel, És akkor majd látjuk egymást. In: *Vissza a fülesbagolyhoz*. Magvető, Bp., 1997. – Ferenczi Gábor: A barátkozás lehetőségei. 2007. 50’
- Bodor Ádám: Az érsek látogatása. Magvető, Bp., 1999. – Kamondi Zoltán: Dolina, 2006. 122’
- Krasznahorkai László: *Az ellenállás melankóliája*. Magvető Kiadó, Budapest, 2005. - Tarr Béla: Werckmeister harmóniák. 2000. 145’
- Nádas Péter: Saját halál. Jelenkor, Pécs, 2004. – Forgács Péter: Saját halál. 2007. 118’

- Parti Nagy Lajos: A hullámszó Balaton, Jelenkor, Pécs, 1999, A fagyott kutya lába. Magvető, Bp., 2006 – Pálfi György: Taxidermia. 2006.

Szakirodalom

- Balassa Péter: Zöngétlen tombolás. Werckmeister harmóniák. *Filmvilág*, 2001/10. 8-15.
- Walter Benjamin: A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában.
- http://szabadbolcseszlet.elte.hu/mediatar/hipertext_hipermedia/benjamin_tek.htm
- Bíró Yvette: *A hetedik művészet*. Osiris Kiadó, Budapest, 1994.
- Maximilian Le Cain: Do the Right Thing: the Films of Michael Haneke. *Senses of Cinema*, 2003.
- FÜZI Izabella – TÖRÖK Ervin: *Narratív tér és narratív idő*. In uő: Vizuális és irodalmi narráció. Bevezetés az epikai szövegek és a narratív film elemzésébe. <http://szabadbolcseszlet.elte.hu/mediatar/vir/tankonyv/terido/index04.html#befido>
[beliség](http://szabadbolcseszlet.elte.hu/mediatar/vir/tankonyv/terido/index04.html#befido)
- Peter Halmes: The melancholy of resistance. The films of Béla Tarr. *Kinoeye*. Vol. I. nr.1.
- McFarlane, Brian: *Novel to Film. An Introduction to the Theory of Adaptation*. Oxford University Press, 1996.
- Nem kell a kánonba beilleszkedni. Forgács Péter médiaművésszel Ránki Júlia beszélget. *ÉS*, 2007. június 8. 7.
- Gács Anna - Gelencsér Gábor (szerk.): *Adaptációk. Film és irodalom egymásra hatása*. Budapest, Kijárat Kiadó - JAK, 2000.
- Gelencsér Gábor: *Forgatott könyvek. Adaptációk az 1945 utáni magyar filmben*. *Apertúra*, 2006, tél. <http://www.apertura.hu/2006/tel/gelencser/index04.htm>
- Király Hajnal: *Könyv és film között. Adalékok az adaptáció elméletéhez*. <http://www.filmtett.ro/cikk/1809/konyv-es-film-kozott-adalekok-az-adaptaciok-elmeletehez>
- Kovács András Bálint: *A film szerint a világ*. Palatinus Kiadó, Budapest, 2002.
- Nagy Borbála: Bodor Ádám filmen 2. <http://prizmafolyoirat.com/2010/02/nagy-borbala-bodor-adam-filmen-2-ferenczi-gabor-a-baratkozas-lehetosegei>
- Pethő Ágnes: *Filmvászonra vetített irodalom. Az adaptáció mint mediális fölülírás?* In Uő: *Múzsák tükre. Az intermedialitás és az önreflexió poétikája a filmben*. Csíkszereda, Pro-Print, 2003, 99–108.
- Peter Wollen: *A két avantgárd*. Fordította: Müllner András. *Apertúra*, 2006 Tél.
- Zsigmond Adél: *A filmes adaptáció mint értelmezői művelet*. *Látó*, 2010/2. <http://www.lato.ro/article.php/A-filmes-adapt%C3%A1ci%C3%B3-mint-%C3%A9rtelmez%C5%91i-m%C5%B1velet/1607/>